

UDK:340.142:343.197:336.211.4:336.215.3(438):347.453:368

Mr Nikola L. Filipović¹

INOSTRANA SUDSKA PRAKSA

PRESUDA EVROPSKOG SUDA PRAVDE U PREDMETU B. G. Ž. LEASING SP. Z O.O. V DYREKTOR IZBY SKARBOWEJ W WARSZAWIE

1. Uvodne napomene

Pravno pitanje kojim se Evropski sud pravde bavio u predmetu *C-224/11 B. G. Ž. Leasing sp. z o.o. v Dyrektor Izby Skarbowej w Warszawie* (presuda od 17. 1. 2013. godine) postavljeno je u kontekstu primene poreskopavnih propisa, odnosno u pogledu primene Direktive EU o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost (PDV) u sporu između poljskih poreskih vlasti i lokalne lizing kompanije.

U konkretnom sporu, postavilo se pitanje pravne prirode povezanih usluga lizinga i osiguranja, to jest da li se lizing usluga i usluga osiguranja predmeta lizinga smatraju za jedan kompleksan pravni posao (transakciju) koji potpadaju pod isti poreskopravni tretman, ili su pak u pitanju dva odvojena pravna posla na koje se odvojeno primenjuju poreski propisi (stope poreza).

Predmet tog spora nije bio ugovor o osiguranju i ugovor o lizingu zaključen između primaoca i davaoca lizinga, pa samim tim ni Sud nije imao uvid u njih, već isključivo poreski tretman više usluga u okviru jedne kompleksne transakcije.

2. Regulatorni okvir

Relevantan propis za to pravno pitanje jeste Direktiva 2006/112 EC od 28. novembra 2006. godine o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost (PDV).

Prema članu 1 (2) Direktive, pri svakoj transakciji PDV se izračunava na bazi cene robe ili usluga po stopi koja se primjenjuje na takvu robu ili usluge, po odbitku iznosa PDV-a koji otpada direktno na pojedine komponente.

---

¹ Advokat u advokatskoj kancelariji „Živković Samardžić“ u Beogradu

Prema članu 24 (1) Direktive, isporuka usluga je svaka transakcija koja nije isporuka robe.

Prema članu 28 Direktive, kada poreski obveznik koji istupa u svoje ime ali za račun druge osobe sudeluje u isporuci usluga, smatra se da je sam primio odnosno isporučio usluge.

Prema članu 73 Direktive, u pogledu isporuke robe ili usluga, osim onih posebno regulisanih članovima 74-77, oporezivi iznos uključuje sve što čini naknadu koju je dobio ili će dobiti dobavljač u zamenu za isporuku od kupca ili neke treće strane, uključujući doprinose odnosno dodatna plaćanja direktno povezana s cenom isporuke.

Prema članu 78 Direktive, oporezivi iznos uključuje (*inter alia*) „prateće rashode poput provizije, troškova parkiranja, prevoza i osiguranja (podvukao autor), za koje dobavljač tereti kupca.“

Ono što je stvar učinilo spornom jesu određeni izuzeci od primene pravila Direktive, sadržani u članu 135 (1) (a), to jest izuzeće iz domašaja primene Direktive transakcija u oblasti osiguranja i reosiguranja, uključujući povezane usluge koje provode posrednici i zastupnici u osiguranju.

3. Predmet spora i pravna pitanja

B. G. Ž Leasing sp. z o.o. je privredno društvo koje se bavi pružanjem lizing usluga u skladu s nacionalnim zakonima.

Prema opštim pravilima (nacionalnog tj. poljskog) ugovornog prava, predmet lizinga ostaje u svojini davaoca lizinga tokom trajanja ugovora o lizingu. Primalac plaća naknadu davaocu lizinga, kao i druge troškove u vezi s predmetom lizinga.

U skladu sa svojim opštim uslovima i ugovornim odredbama B. G. Ž. Leasing zahteva da predmet lizinga bude osiguran. B. G. Ž. Leasing nudi klijentima mogućnost da obezbedi osiguravajuće pokriće predmeta lizinga. Ukoliko klijent prihvati ponudu B. G. Ž. Leasing-a, kontaktira osiguravajuće društvo, zaključuje ugovor o osiguranju i (pre)fakturiše cenu osiguranja primaocu lizinga.

U prijavi za povraćaj PDV-a od februara 2008. godine B. G. Ž. Leasing je naveo da je deo usluga koji se odnosi na osiguranje u sklopu lizing naknade izuzet od obaveze plaćanja PDV-a. S druge strane, Poreska uprava Poljske smatrala je da je u sklopu ugovora o lizingu osiguranje samo sporedni (prateći) element ugovora, te da ceo pravni posao po svojoj pravnoj prirodi predstavlja ugovor o lizingu, i da kao takav kompletno treba da bude oporezovan po poreskoj stopi predviđenoj za glavnu uslugu – lizing.

Drugostepeni upravni organ potvrdio je stav Poreske uprave, pa je B. G. Ž. Leasing pokrenuo sudski spor pred Upravnim sudom u Varšavi.

Upravni sud u Varšavi potvrdio je stav Poreske uprave – da se na celokupan iznos naknade primenjuje jedinstvena poreska stopa predviđena za uslugu lizinga od 22%, a ovo svoje shvatanje utemeljio je na članu 78 Direktive 2006/112 EC o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost, prema kojem poresku osnovicu za obračun PDV-a čine, između ostalog (vidi paragraf a i b stav 1 člana 78), „prateći rashodi poput provizije, troškova parkiranja, prevoza i osiguranja, za koje dobavljač tereti kupca“.

Prema stavu poljskog suda, usluga koju pruža B. G. Ž. Leasing iz ekonomskog aspekta čini jedinstvenu uslugu koju ne treba „veštački deliti“, pošto bi u suprotnom došlo do podririvanja pravilnog funkcionisanja poreskog sistema. Poljski sud smatrao je da je u pitanju naknada za jednu jedinstvenu uslugu (koja se sastoji od lizinga i osiguranja), ali da je glavna usluga lizing, pa se stoga na ovu uslugu primenjuje jedinstvena stopa poreza na dodatu vrednost koja se odnosi na glavnu uslugu.

B. G. Ž. Leasing je inicirao žalbeni postupak protiv te presude pred Vrhovnim upravnim sudom, tvrdeći da je sud pogrešno primenio odredbe članova 2 (1)c, 24 (1), 28, 73 i 78 (b) Direktive o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost, a Vrhovni upravni sud se obratio Evropskom sudu za tumačenje navedenih članova Direktive.

3.1. Stav Evropskog suda pravde

Evropski sud pravde je u svom razmatranju bio fokusiran na dva ključna pitanja:

1. Da li cena za kombinovanu uslugu koja se sastoji od lizing naknade i naknade (premije) za osiguranje čini iz aspekta PDV-a jedinstvenu uslugu (na koje se primenjuje jedna stopa PDV-a), ili dve odvojene usluge (na koje se primenjuju različite poreske stope)?
2. Ukoliko su u pitanju dve odvojene usluge, da li se druga usluga može izuzeti iz obaveze plaćanja PDV-a po osnovu člana 135 (1)(a) Direktive 2006/112 EC o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost?

Sud je pošao od opšteg pravila (sadržanog u članu 1 (2) Direktive) da usluge načelno treba posmatrati odvojeno, ali da postoje slučajevi kada nekoliko formalno različitih usluga koje bi se mogle pružati odvojeno i različito oporezivati ipak smatraju jedinstvenom uslugom – kada su usluge tako tesno povezane da objektivno čine jednu nedeljivu ekonomsku celinu koju bi bilo neprikladno deliti. U takvim slučajevima prateće (pomoćne) usluge potpadaju pod poreski tretman glavne usluge.

Stoga je za Sud ključno pitanje bilo stepen međusobne povezanosti između dve usluge koje su predmet spora – lizinga i osiguranja.

Kao prvi korak u utvrđivanju stepena povezanosti usluga, Sud je razmatrao pitanje da li se usluge isporučuju zajedno, to jest pokušao je da primeni pravni standard upotrebljen ranije u sudskoj praksi u sličnim situacijama, koji se bazirao na pitanju da li je prateća usluga jedino relevantna u odnosu na glavnu uslugu.

Međutim, sud je pravilno utvrdio da bi primenom tog standarda došao u logički ćorsokak, budući da je usluga osiguranje *uvek* u vezi sa nekim drugim predmetom i jedino relevantna u odnosu na predmet osiguranja, pa bi primenom tog standarda na osiguranje došao u pitanje domašaj odredbe člana 135 (1) Direktive, kojim se transakcije u oblasti osiguranja i reosiguranja isključuju iz domašaja primene Direktive. Drugim rečima, kako je osiguranje suštinski uvek relevantno samo u odnosu na predmet koji se osigurava, onda bi svaka usluga osiguranja bila smatrana pratećom u odnosu na predmet osiguranja i nijedna transakcija osiguranja se ne bi mogla izuzeti iz domašaja pravila o PDV-u, što je posve suprotno nameri zakonodavca.

Umesto toga, Sud je postavio sledeće pitanje: Da li je usluga osiguranja cilj sama po sebi, ili je to samo način da se bolje i lakše pruži glavna usluga?

U tom smislu Sud je zaključio da bez obzira na to što osiguranje smanjuje rizike koji opterećuju predmet lizinga (koji je u svojini davaoca lizinga), i što na taj način suštinski doprinose položaju i sigurnosti davaoca lizinga, pa čak i uprkos činjenici da je osiguranje predmeta lizinga jedan od uslova njegovog dobijanja, ova dva ugovora nisu dovoljno povezana da bi se iz aspekta poreskih propisa smatrali jednom uslugom. Činjenica da davalac lizinga ima pravo da raskine ugovor usled neizvršenja ugovorne obaveze u slučaju da primalac ne plaća premiju osiguranja (kao jednu od obaveza po osnovu ugovora o lizingu), isto tako, po mišljenju Suda, nije dovoljna da se lizing i osiguranje smatraju jedinstvenom uslugom.

Sud je smatrao da usluga osiguranja u konkretnom slučaju ne čini jedinstvenu uslugu sa lizingom zato što su odluke o lizingu i odluka o osiguranju predmeta lizinga dve odvojene odluke primaoca lizinga. Primalac lizinga se može odlučiti da pribavi osiguranje preko davaoca lizinga (a čak i tada ova ekonomska odluka je odvojena od odluke o samom lizingu), od nekog drugog učesnika na tržištu osiguranja – npr. ličnog brokera, a isto tako može i samostalno odabrati osiguravajuće društvo kod kojeg želi da predmet lizinga bude osiguran, pa je za primaoca lizinga odluka o osiguranju „cilj sama po sebi“, a ne samo prateća usluga koja mu omogućava korišćenje usluge lizinga pod najpovoljnijim uslovima.

Iz navedenog, Sud je zaključio da se lizing i osiguranje moraju posmatrati odvojeno u smislu člana 78 Direktive.

Sledeće pitanje koje je Sud razmatrao bilo je da li konkretna situacija u kojoj lizing kuća (pre)fakturiše troškove premije osiguranja korisniku lizinga potpada pod izuzeće iz člana 135 (1) (a) Direktive, odnosno da li je u pitanju transakcija osiguranja. Premda u predmetu nije bilo sporno da je usluga koju je lizing kompanija izvršila usluga osiguranja, ono što je bilo donekle sporno jeste to da li usluga osiguranja koja je u „paketu“ ponuđena sa još jednom uslugom (konkretno lizing) potpada pod domašaj ovog izuzeća. Problem je donekle bio u tome što sama Direktiva o zajedničkom sistemu PDV-a nije sadržala definiciju „transakcije osiguranja“, pa je Sud na osnovu prethodno ustanovljene sudske prakse zaključio da je pojam „transakcija osiguranja“

dovoljno širok da obuhvati i situacije u kojima „osiguravajuće pokriće obezbeđuje poreski obveznik koji sâm nije osiguravajuće društvo niti učesnik na tržištu“. Dalje, primenjujući načelo fiskalne neutralnosti, Sud zaključuje da je suprotno propisima različito poresko tretiranje sličnih dobara i usluga koji su u međusobnoj konkurenciji, pa usluga osiguranja koja je za predmet lizinga obezbeđena preko lizing kompanije ne može biti drugačije tretirana kao usluga osiguranja koja bi se nezavisno pribavila za predmet lizinga od strane korisnika lizinga.

Prema stavu Suda, u okviru ukupne naknade koju plaća lizing kompaniji, korisnik lizinga deo koji se odnosi na osiguranje plaća kao protivčinidbu za osiguranje, a ne za lizing, pa stoga ovaj iznos mora biti oporezovan kao premija osiguranje, odnosno bez tereta PDV-a.

4. Kratak osvrt na presudu

Suštinski dilema koju je sud razrešio odnosila se na dva kontradiktorna člana Direktive o zajedničkom sistemu PDV-a. S jedne strane, član 78 predviđao je da oporezivi iznos (poresku osnovicu) čine „prateći rashodi poput provizije, troškova parkiranja, prevoza i osiguranja, za koje dobavljač tereti kupca“, dok je, s druge strane, član 135 predviđao da su „transakcije u oblasti osiguranja i reosiguranja, uključujući povezane usluge koje sprovode posrednici i zastupnici u osiguranju“, izuzete iz domašaja Direktive, dakle da se na njih ne obračunava PDV.

Stav Suda u pogledu spornih pitanja jeste da uslugu osiguranja kojom se osigurava predmet lizinga u smislu propisa o PDV-u treba tretirati kao odvojenu uslugu od usluge lizinga, kao i da se na iznos premije osiguranja, bez obzira na to što je naplaćena u okviru kompleksnog pravnog posla (obuhvaćena lizing naknadom), ne plaća PDV.

Međutim važno je napomenuti da je Sud taj stav zauzeo uz dve važne ograde.

Prvo, stav Suda temelji se na pretpostavci da davalac lizinga fakturiše primaocu lizinga isti iznos koji je ugovoren sa osiguravajućim društvom za pokriće rizika, odnosno da dolazi do prefakturisanja istog (tačnog) iznosa premije, bez bilo kakvih uvećanja. Ako kojim slučajem davalac lizinga fakturiše veći iznos od onoga koji je ugovoren s osiguravajućim društvom, onda se na takve situacije ne može primeniti ova presuda.

Drugo, Sud je na stanovištu da ne postoji apsolutno jasno definisano pravilo u Direktivi šta obuhvata pojam usluge (a pogotovo kada su u pitanju kompleksne transakcije koje se sastoje od više pravnih poslova/naknada za različite protivčinidbe), pa je na Sudu da, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, proceni stepen povezanosti usluge, odnosno to da li se usluge smatraju „jedinstvenim“ ili odvojenim iz aspekta poreskih propisa, uvažavajući pri tome pravne standarde koji su uspostavljeni u prethodnoj sudskoj praksi, a koji se odnose na pitanje da li je pravni posao „cilj sam po sebi“ ili samo olakšava korišćenje glavne usluge.